

УДК 93/94

Л. В. Бондаренко, доц., канд. філол. наук,

О. Б. Коломієць, доц., канд. іст. наук

Кіровоградський національний технічний університет

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРНИХ КАДРІВ У М. КІРОВОГРАДІВ ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (1945 – 1962 рр.)

У статті розглядаються питання розвитку системи професійної технічної освіти Кіровограда у повоєнний період.

машинобудівний технікум, інженерні кадри, технічна освіта

Розбудова України та її утвердження у світі як демократичної держави неможливе без усвідомлення важливості оптимізації освітньо-виховного процесу та його реформування.

Звернення у розв'язанні цього фундаментального завдання до спадщини технічної освіти дає можливість крізь призму досвіду минулого змодельовати і сучасні педагогічні інфраструктури. До питання розвитку технічної освіти на Кіровоградщині дослідники уже почасти зверталися. Окремі аспекти даної проблеми знайшли своє втілення у дослідженні І. А. Федотова [1]. Однак деякі питання створення на навчально-матеріальній базі Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту та реорганізації Кіровоградського вечірнього відділення у філіал Харківського політехнічного інституту залишаються ще не до кінця з'ясованими. Саме тому вивчення особливостей формування системи підготовки інженерних кадрів на Кіровоградщині не втратило своєї **актуальності** й дотепер. **Метою** пропонованого дослідження є розгляд

особливостей післявоєнного етапу розвитку технічної освіти у м. Кіровограді (1945 – 1962 рр.). Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**: 1) розглянути питання створення у м. Кіровограді вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту та реорганізації його у філіал Харківського політехнічного інституту; 2) дослідити основні напрямки діяльності Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування та Кіровоградського вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту у повоєнний період; 3) окреслити проблеми та перспективи розвитку технічної освіти на Кіровоградщині у визначений період.

Зрозуміло, що в повоєнний період особливо гостро постала проблема відбудови народного господарства країни. Відтак на часі було питання підготовки кваліфікованих інженерних кадрів. Так, у 1944 р. Кіровоградський технікум сільськогосподарського машинобудування відновив діяльність, перервану війною. Як справедливо зазначає І. Федотов, цій події передувала величезна робота з часткового відновлення матеріальної бази навчального корпусу [1, 117]. Вже у першому семестрі 1944/45 навчального року в технікумі навчалося 310 студентів [2, 3], на початок наступного 1945/46 навчального року контингент студентів становив 524 особи [3, 1], а на початок 2 семестру 1946/47 навчального року – 540 осіб.

Уже в перші повоєнні роки машинобудівний технікум давав можливість молоді оволодіти такими спеціальностями: «Холодна обробка металів», «Виробництво сільськогосподарських машин», «Ковальсько-штампувальне виробництво», «Ливарне виробництво». Навчальний процес забезпечували висококваліфіковані викладачі, серед яких були І. К. Коробко, А. М. Кочина, І. П. Нікітенко, П. І. Вакуленко, Н. О. Андрущенко, Д. Я. Мельхикер, Л. Г. Польський. Протягом 1944 – 1948 років технікум очолював Стеценко Олександр Іванович [4, 10]. Для забезпечення ефективної навчально-методичної роботи в технікумі функціонували так звані циклові

комісії: фізико-математична, історико-літературна, загальнотехнічна та спеціальних дисциплін, які об'єднували фахівців відповідних профілів.

У технікумі була організована діяльність гуртків (хоровий, літературний, шаховий, струнний), випускалися тематичні стіннівки.

Про зміцнення навчально-виробничої бази технікуму у 1946/47 навчальному році красномовно свідчить і той факт, що в розпорядженні закладу було 14 аудиторій, функціонували навчальні кабінети: фізико-хімічний, російської мови та літератури, холодної обробки металів, гарячої обробки металів, графіки, військової підготовки. Крім цього, студенти та викладачі мали можливість користуватися послугами бібліотеки, працювати в читальному залі та залі дипломного проектування, відпочивати у студентському клубі.

1946 року відбувся перший повоєнний випуск техніків-технологів. Молодь, яка працювала на виробництві, починаючи з 1948 року, отримала можливість здобувати фахову освіту на вечірньому відділенні технікуму, яке успішно функціонувало до 1996 року.

Базою для апробації теоретичних знань для студентів технікуму став завод «Червона зірка», частина спеціалістів якого, а саме кращі інженерно-технічні працівники, і здійснювала керівництво практикою.

Архівні матеріали переконують у тому, що для дирекції технікуму було постійно актуальним питання успішного проведення вступної кампанії: публікувалися оголошення в обласній пресі про наявні у технікумі спеціальності, передавалися повідомлення по радіо, видавався довідник для вступників, виготовлялися рекламні фотовітрини [5, 18].

Привабливість навчання в технікумі зростає, особливо для іногородніх абітурієнтів, після завершення у 1952 році будівництва двох студентських гуртожитків.

Навчальний заклад з 1948 по 1951 рр. очолював А. К. Зелений, а протягом 1951–1954 років – Г. Т. Пивовар, який згодом обіймав посаду старшого

викладача Кіровоградського філіалу ХПІ. У 1954 р. директором технікуму призначається Василь Іванович Даниленко. Саме в цей період у навчальному закладі відбуваються найбільші якісні зміни. Досить оперативно вирішуються проблеми вдосконалення та зміцнення його навчально-матеріальної бази: зводиться новий навчальний комплекс, будується студентський гуртожиток, розширюється база для практичного навчання студентів.

Як відомо, середина 50-х років в агропромисловому комплексі країни в цілому, а на Кіровоградщині зокрема, позначилася інтенсивним розширенням та реконструкцією існуючих промислових підприємств, будівництвом нових заводів, фабрик, оснащенням сільськогосподарського виробництва модернізованою технікою. Усі ці фактори обумовили гостру потребу підготовки інженерних кадрів з вищою освітою. Як зазначає І. Федотов, у народному господарстві на інженерних посадах працювало чимало досвідчених фахівців із середньою спеціальною освітою, яким треба було надати можливість без відриву від виробництва вдосконалити фаховий рівень [1, 13].

Така причина обумовила видання Міністерством вищої освіти СРСР двох вагомих в історії розвитку політехнічної освіти у нашому місті наказів: про створення вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту в Кіровограді – наказ за № 387 від 08.05.1956 року, та про організацію ректором Харківського політехнічного інституту, професором М. Ф. Семком вечірнього відділення ХПІ у місті Кіровограді на навчально-матеріальній базі технікуму сільськогосподарського машинобудування – наказ за № 425 від 13 червня 1956 року. Цим же документом визначалася дата розгортання відповідної роботи – а саме 20 червня того ж таки 1956 року, та план набору студентів – 100 осіб, з таких спеціальностей: технологія машинобудування, металорізальні верстати та інструменти – 50 осіб; машини та технологія ливарного виробництва – 25 осіб; машини та технологія обробки металів тиском – 25 осіб [6, 3].

Директором Кіровоградського вечірнього відділення за сумісництвом був призначений Василь Іванович Даниленко. Всього на перший курс було зараховано 106 осіб [6, 5 – 6].

У березні 1960 р. за наказом Міністра ВССО УРСР створюється заочний загальнотехнічний факультет із планом прийому на перший курс 210 абітурієнтів за 12-ма спеціальностями. Деканом призначається кандидат технічних наук Анатолій Гордійович Вінницький [7, 6].

На прохання Кіровоградських підприємств сільськогосподарського машинобудування та дирекції вечірнього відділення Міністерство ВССО УРСР дозволило в 1961 році прийняти 50 студентів на денну форму навчання за спеціальністю «Конструювання та виробництво сільськогосподарських машин» [8, 9].

Зважаючи на значне збільшення кількості студентів на денній, вечірній та заочній формах навчання, відповідне кількісне зростання кваліфікованого викладацького колективу, розширення та зміцнення навчально-матеріальної бази та у відповідь на клопотання обласних і міських владних структур Міністр ВССО УРСР 12 березня 1962 року видав наказ про реорганізацію Кіровоградського вечірнього відділення у філіал Харківського політехнічного інституту з організацією підготовки спеціалістів за денною та вечірньою формами навчання. Цим же наказом передбачалося створення в інституті трьох факультетів, на які щороку планувалося зараховувати 785 студентів.

Таким чином, із організацією Кіровоградської філії ХПІ система підготовки інженерних кадрів у Кіровограді отримувала нові перспективи розвитку. Розвиток системи підготовки інженерних кадрів у Кіровограді в повоєнний період був пов'язаний зі складними процесами відбудови народного господарства республіки, необхідністю відновлення економічного потенціалу і збільшення випуску продукції промислових підприємств. Вагомі досягнення у системі технічної освіти в повоєнний період у м. Кіровограді

пов'язані насамперед із діяльністю Кіровоградського технікуму сільськогосподарського машинобудування, а відтак і Кіровоградського вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту та Кіровоградського філіалу Харківського політехнічного інституту.

Джерела та література

1. Федотов І. А. Кіровоградський національний технічний університет: історичний нарис. – Кіровоград: КНТУ, 2004. – 216 с.
2. ДАКО – Ф.1803, оп.2, спр.32, арк.3.
3. Там само – спр.20, арк.1.
4. Там само – спр.50, арк.10.
5. Там само – спр.59, арк.18.
6. ДАКО – Ф.823, оп.2, спр.2, арк.3.
7. Там само – спр.193, арк.6.
8. Там само – спр.26, арк.9.

Л. Бондаренко, Е. Коломиец

Развитие системы подготовки инженерных кадров в г. Кировограде в послевоенный период (1945 – 1962 гг.)

В статье рассматриваются вопросы развития системы профессионального технического образования Кировограда в послевоенный период.

машиностроительный техникум, инженерные кадры, техническое образование

L. Bondarenko, E. Kolomiec

Development of the system of training of engineerings personnels in Kirovograd in a post-war period (1945 – 1962)

In the article the questions of development of the system of trade technical education of Kirovograd are examined in a post-war period.

machine-building техникум, engineering shots, technical education